

Sentencje łacińskie obowiązujące na konkurs:
„**Quidquid discis, tibi discis - czegokolwiek się uczysz, uczysz się dla siebie**”

A

Ab ovo usque ad mala – Od jajka aż do jabłek (Od początku do końca)
(Rzymski sposób ucztowania zakładał rozpoczynanie uczyty od jaj, które wzmagały apetyt, natomiast kończenie (uczyty) na owocach, wśród których dominowały jabłka; u Horacego na określenie sprawy błażej od początku do końca)

Ad infinitum – Do nieskończoności; bez końca, bez granic

Alēa iacta est – Kości zostały rzucone

Aetas dulcissīma adolescentīa est – Najmilszym okresem życia jest młodość

Amicus vitae medicamentum – Przyjaciel lekarstwem życia (Cyceron)

Amor tussisque non celantur – Miłości i kaszlu nie da się ukryć (Owidiusz)

A posteriōri – Z następstwa, na podstawie doświadczenia, po doświadczeniu; na podstawie faktów

A priori – Z założenia, niezależnie od doświadczenia, przed doświadczeniem; intuicyjnie; przez dedukcję

Artes liberales – Sztuki wyzwolone (7 nauk świeckich, stanowiących wstęp do studiów wyższych; stopień niższy: gramatyka, retoryka, dialektyka; stopień wyższy: arytmetyka, geometria, astronomia, muzyk

Audi multa, dic pauca – Słuchaj dużo, mów mało

Aurea mediocritas - złoty środek (Horacy)

B

Bona fide – W dobrej wierze (Subiektywne przekonanie o zgodności postępowania z prawem lub z zasadami społecznymi)

C

Carpe diem – Chwytaj dzień; korzystaj/smakuj/delektuj się! (Dewiza epikurejczyków, którą zapożyczył od nich Horacy)

Carum est, quod rarum est – Cenne jest to, co rzadkie

Casus belli – Powód do wojny (Formuła prawa międzynarodowego używana dla usprawiedliwienia rozpoczęcia wojny lub dla zagrożenia nią)

Cogito, ergo sum – Myślę, więc jestem (Kartezjusz)

Consuetudo est altēra natura – Przyzwyczajenie jest drugą naturą (Cyceron)

Contra spem spero – Wbrew nadziei ufam

Corpus delicti – Dowód rzeczowy przestępstwa; przedmiot albo narzędzie zbrodni

Curricūlum vitae (c.v.) – Przebieg życia (życiorys)

D

De facto – Istotnie, rzeczywiście; w rzeczywistości, w praktyce

De gustibus non est disputandum – O upodobaniach nie należy dyskutować

Domus parva, magna quies – Mały dom, duży spokój

Domus magna, magna cura – Duży dom, duży kłopot

Dum spiro, spero – Dopóki żyję, mam nadzieję

Dura lex, sed lex – Surowe prawo, lecz prawo

E

Errare humanum est – Błądzić jest rzeczą ludzką

Est modus in rebus – We wszystkim jest granica (Horacy)

Et cet̄era (etc.) – I tak dalej (itd.)

Et tu, Brute, contra me? – I ty, Brutusie, przeciwko mnie?

(Według tradycji słowa wypowiedziane przez Gajusza Juliusza Cezara w chwili, gdy był przebijany sztyletem przez Brutusa w Idy Marcowe (1marca 44 r. p.n.e.)

Ex aequo – Jednakowo, w ten sam sposób (dla obu), na równi

Ex cathedra – Z katedry (Głosić coś w sposób autorytatywny, bezapelacyjnie, w sposób nie dopuszczający dyskusji)

F

Festina lente! – Spiesz się powoli!

Fortuna caeca est – Los jest ślepy

G

Gloria victis – Chwała zwyciężonym

(Tytuł zbioru nowel Elizy Orzeszkowej; parafraza powiedzenia *Vae victis – Biada zwyciężonym*)

H

Hic et nunc – Tu i teraz

Historia vitae magistra est – Historia jest nauczycielką życia

Homo homini lupus – Człowiek człowiekowi wilkiem (Parafraza zdania Plauta)

Homo sum et nil humanum a me alienum esse puto – Człowiekiem jestem i sądzę, że nic co ludzkie nie jest mi obce (Terencjusz)

I

lacta alea est - Kości zostały rzucone

Ignorantia iuris nocet – Nieznajomość prawa szkodzi

In flagranti – Na gorącym uczynku (Termin z prawa rzymskiego – schwytani na dokonywaniu zbrodni)

In spe – W przyszłości; spodziewany

Is fecit, cui prodest – Ten uczynił, kto na tym skorzystał

L

Labor omnia vincit – Praca wszystko zwycięża (Wergiliusz)

Lapsus linguae – dosł. potknięcie języka; błąd językowy

Lex retro non agit – Prawo nie działa wstecz

Libellum veto – Wolne „nie pozwalam”

(W Polsce XVII-XVIII w.: prawo zrywania sejmu przez jednego posła okrzykiem „nie pozwalam”; zniesione przez Konstytucję 3 maja)

Libertas inestimabilis rest est - Wolność jest rzeczą bezcenną

Libri amici, libri magistri – Książki przyjaciółmi, książki nauczycielami

M

Manus manum lavat – Ręka rękę myje

Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa – Moja wina, moja wina, moja bardzo wielka wina

Medicus curat, natura sanat – Lekarz leczy, natura uzdrawia (Hipokrates)

Modus operandi – Sposób działania

Modus vivendi – Sposób życia; styl życia

N

Nihil de nobis sine nobis – Nic o nas bez nas

(Zwrot prawniczy podkreślający wolność szlachecką)

Nihil novi – Nic nowego

(Konstytucja sejmu radomskiego z 1505 roku stwierdzająca, że król bez zgody sejmu nie może stanowić nic nowego, co by godziło w prawa i interesy szlachty)

Nolens volens – Chcąc nie chcąc

Nomen omen – Imię (jest) wróżbą

(Przekonanie, że w imieniu czy nazwisku człowieka wyraża się jego charakter)

Non omnis moriar – Nie wszystek umrę (Czyli będę żył w swej twórczości; sentencja Horacego)

Nota bene / notabene – Zauważ dobrze; zwróć uwagę na to, że; do tego, w dodatku

O

Optimum medicamentum quies est – Najlepszym lekarstwem jest spokój

P

Per aspera ad astra – Przez ciernie (trudy, cierpienia) do gwiazd

Per se – Samo przez się, samo z siebie

Persona non grata – Osoba niepożądana

(Wyrażenie z języka dyplomacji, będące przeciwieństwem: Persona grata – osoba mile widziana, pożądana, będąca w łaskach)

Post factum – Po fakcie, po wydarzeniu; retrospektywnie

Post meridiem – Po południu (skrót p.m.)

Post mortem – Po śmierci

Post scriptum (P.S.) – Dopisek do listu, artykułu

Pro domo sua – We własnej sprawie

Pro forma – Dla pozorów, dla formy, dla przyzwoitości

Pro publico bono – Dla dobra ogółu

Q

Quasi – Jakoby, rzekomo; prawie, niemal jak

Quidquid discis, tibi discis – Czegokolwiek się uczysz, uczysz się dla siebie (Petroniusz)

Qui pro quo – Kto za kogo (Pomyłka co do osoby, nieporozumienie; komedia pomyłek)

R

Rara avis – Rzadki ptak (biały kruk; cenny okaz) (Juwenalis)

S

Sapienti sat – Mądrymu wystarczy (Mądrej głowie dość w dwie słowie)

Scio me nihil scire – Wiem, że nic nie wiem

Sensu stricto – W ścisłym znaczeniu

Signum tempōris – Znak czasu

Spiritus movens – Duch poruszający; siła sprawcza (Określenie czynnika sprawczego, osoby zachęcającej innych do działania)

Status quo – Istniejący obecnie stan rzeczy

T

Tabula rasa - Czysta tablica; dosł. wytarta, oczyszczona (z wosku) tabliczka (W filozofii i psychologii koncepcja zakładająca, że umysł pozbawiony doświadczeń jest „niezapisany”; u Arystotelesa tabula rasa to niezapisana tablica, którą jest człowiek zaraz po urodzeniu i która zapełnia się treścią wraz ze zdobywaniem doświadczenia)

Tempus fugit – Czas ucieka (Wergiliusz Georgiki)

Tempus omnia vulnera sanat – Czas leczy wszystkie rany

Terra incognita – Ziemia nieznana

U

Una voce - Jednogłośnie

Unus pro multis – Jeden za wielu

V

Vade mecum! – Pójdź za mną

Veni, vidi, vici – Przybyłem, zobaczyłem, zwyciężyłem

Verba volant, scripta manent – Słowa ulatują, pisma pozostają
(Przysłowie średniowieczne będące przeróbką zdania Horacego)